

BRUCE EN IK

Jaap Boots
Erik van Bruggen
Jan Donkers
Sander Donkers
Tom Engelshoven
Jasper Henderson
Dolf Jansen
Muriël Kleisterlee
Kluun
Cécile Koekkoek
Frans Lomans
Bertram Mourits
Annabel Nanninga
Robert Neugarten
Gustaaf Peek
Marcel Peereboom Voller
David de Poel
Frans Pollux
Menno Pot
Art Rooijackers
Mart Smeets
Bram van Splunteren
Frans Timmermans
Thomas Verbogt
Leon Verdonschot
Rob Waumans
Jos Westenberg
Peter Zantingh
Marianne Zwagerman

Bruce en ik

29 ODES AAN
BRUCE SPRINGSTEEN

Onder redactie van Leon Verdonschot

Uitgeverij Brandt
Amsterdam 2015

INHOUD

<i>Inleiding</i> – Leon Verdonschot	7
<i>Born to win</i> – Jaap Boots	17
<i>Aftellen</i> – Thomas Verbogt	37
<i>The older you get, the more it means</i> – Kluun	43
<i>Come on, rise up</i> – Peter Zantingh	49
<i>Or is it something worse</i> – Annabel Nanninga	55
<i>Ik haatte Bruce, of: hoe ik een fan werd van Springsteen</i> – Erik van Bruggen	59
<i>Een ochtendontmoeting op Manhattan</i> – Mart Smeets	71
<i>Bruce Springsteen en mijn eigen E Street Band</i> – Frans Lomans	79
<i>Geen noot zangles</i> – David de Poel	85
<i>Vlinders</i> – Bram van Splunteren	93
<i>Gewoon</i> – Cécile Koekkoek	103
<i>Groeten uit Apeldoorn, NJ</i> – Gustaaf Peek	109
<i>De vriend die nooit op mijn verjaardag zal komen</i> – Art Rooijakkers	115
<i>Growing Pains</i> – Jasper Henderson	123
<i>Independence Day</i> – Marcel Peereboom Voller	131
<i>Point Blank</i> – Sander Donkers	139
<i>Omtrekkende bewegingen rondom Bruce</i> – Jan Donkers	147
<i>Toen Bruce Springsteen me belde</i> – Frans Pollux	157
<i>Bruce is hoop</i> – Muriël Kleisterlee	171
<i>Ik huil om vrouwen en muziek</i> – Rob Waumans	183
<i>Het circus kwam langs</i> – Tom Engelshoven	189
<i>Voor alle seizoenen</i> – Frans Timmermans	207
<i>Hoe ik mijn Bruce terugkreeg</i> – Robert Neugarten	211

Copyright © de betreffende auteurs 2015

Omslag: Debby Gerritsen

Beeld omslag: Mark Seliger / Sony Music Netherlands

Typografie: Zeno Carpentier Alting

NUR 661

ISBN/EAN: 978-94-92037-14-5

<i>Reizen zonder Bruce</i> – Bertram Mourits	221
<i>Een onverzadigbaar gevoel</i> – Jos Westenberg	227
<i>Bruce in Oudehaske</i> – Menno Pot	235
<i>Niemand jodelt als Bruce</i> – Marianne Zwagerman	243
<i>Prove it all night</i> – Dolf Jansen	249
<i>Tegengif voor de onvermijdelijkheid</i> – Leon Verdonschot	259
De auteurs	269

Inleiding

LEON VERDONSCHOT

De 29 auteurs van dit boek hebben vrijwel allemaal één ding met elkaar gemeen: ze hebben een verhaal geschreven over hun persoonlijke band met een man die ze nooit hebben gesproken.

Een van de weinige uitzonderingen is Frans Lomans, die Springsteen sprak na zijn concert in Carré, toen zijn soloalbum *The Ghost of Tom Joad* net was verschenen. ‘Hij zocht tijdens het gesprek soms aarzelend naar woorden. Een woordkunstenaar was hij niet, een intellectueel ook niet. Verre van. We spraken over zijn persoonlijke leven. Zijn vader, zijn vrouw, zijn kinderen. Hoe verdomd makkelijk het was om je op je werk te storten en van je privéleven een puinhoop te maken. Bij alles wat hij zei dacht ik: wat ben jij een innemende, leuke en goede man. Om daarna onmiddellijk te denken: dat zorgt er wel voor dat je nooit meer muziek zult kunnen maken met de impact van twintig en tien jaar geleden.’

Ook Jan Donkers sprak Springsteen, anderhalf decennium eerder, in de catacomben van Ahoy. ‘Via een ingewikkelde constructie (het lijkt Checkpoint Charlie wel) krijgen we eindelijk toegang tot een kleedkamer waar op de deur een papier met The Boss geplakt is. Een kale, tl-verlichte cel, de geur van Midalgan. Geen camera’s, geen taperecorders toegestaan. Op een tafeltje een kartonnen doos met frisdranken. Springsteen gekleed in de outfit waarin hij optrad, een

oud, verkeerd dichtgeknoopt jasje eroverheen. Geen spoor-tje pose, wat vermoeide, maar speurende ogen, een lichte ondergrond van achterdocht van iemand die door schade en schande geleerd heeft de pers te wantrouwen. Klein, wat vale gelaatskleur, min of meer geschoren gezicht, bakkebaarden. De intensiteit waarmee hij tot diep in de nacht, na een uitputtend concert van drie uur nog twee uur praat is verbluffend. Zacht, met zoekende, soms aarzelende zinnen, af en toe zichzelf onderbrekend, zelfs verontschuldigend met *'I do it better on stage than right here.'* Maar heel serieus, geen enkele vraag wordt met een dooddoener afgedaan. Ik herinner me wat een van de E Street-bandleden de avond tevoren zei: 'Niet alleen doet hij elke show alsof het zijn laatste had kunnen zijn, hij beleeft elke minuut van zijn leven alsof het zijn laatste is.'

Tom Engelshoven interviewde Springsteen eveneens. 'Naderhand gingen de Spaanse journalist, zijn grappen en grollen makende tolk en ik met hem op de foto. Bedremmeld stond ik daar, terwijl Bruce mij professioneel bij mijn middel greep, zoals je een danspartner omvat voor een zwierige wals. Alsof wij elkaar al een eeuwigheid kenden. Aan zijn stevige hand om mijn middel kon ik voelen dat hij dit al een miljoen keer gedaan had. Zijn blik op de foto is volkomen leeg. Ziehier de grootste mate van intimiteit die ik ooit met Bruce Springsteen bereikt heb.'

En de medebezoeker van een koffietentje met wie Mart Smeets in de ochtendschemer van Manhattan slappe koffie dronk en over sport praatte, die met dat 'ongeschoren gezicht en krullen die onder zijn zwarte baseballcap uit kwamen': drie keer raden wie dat was.

Maar alle andere auteurs kennen Bruce Springsteen niet persoonlijk. Ook Frans Pollux niet, al beschrijft hij uitvoerig zijn ontmoeting met Springsteen: 'Terwijl we naar binnen wandelen laat hij mijn arm niet los. Hij vertelt over een geweldige nieuwe brug die hij voor een liedje heeft bedacht. Ik luister maar half – als je alles moet absorberen

wat Springsteen je op een avond vertelt, ontplof je voor het weer dag wordt.'

En dan slaat de hordeur slaat achter ons dicht, een verwijzing in het enige fictieve verhaal in deze bundel die voor geen enkele Springsteen-liefhebber toelichting behoeft.

En toch heeft Bruce Springsteen (of in ieder geval dan: zijn muziek) op de levens van alle auteurs in deze verhalenbundel een niet te overschatten invloed gehad.

Het begint er al mee dat iedereen zich het eerste concert zeer gedetailleerd kan herinneren. Kluun: 'Mijn ontgroening was op mijn eenentwintigste, bij de Born in the U.S.A. Tour in de Rotterdamse Kuip, op 12 mei 1985 om 20.05 uur. Na drie nummers wist ik het al. Dit ging nooit meer over. Ik heb vrienden, burens, neven, collega's, vriendinnen, verloofdes, echtgenotes en minnaresses meegenomen naar concerten van The Boss, om ook hun het licht te laten zien. Geen van hen ging, net als ik in 1985, daarna dagelijks platen van Springsteen draaien. De meesten bedankten me uit beleefdheid voor de gratis kaart en zeiden na afloop voorzichtig iets als "dat ze het wel leuk vonden, maar dat het wel een beetje lang duurde, drie en een half uur".'

En anders herinneren ze zich wel het eerste moment dat ze muziek van Springsteen hoorden. Thomas Verbogt: 'En dan, en dan hoor ik 'Born to Run', het titelnummer van de plaat. Het is alsof het een injectie is. Springsteen begint schijnbaar ingetogen, maar je weet: dadelijk gaat hij. En ik ga mee. Misschien niet vandaag, misschien ook nog niet morgen, maar zeker nog deze maand, deze herfst, weg, eindelijk weg. En dat weet ik zéker als hij in het nummer aftelt alsof het opnieuw moet beginnen. Ik ken geen lied waarin dat gebeurt. Zo moet het: je leeft, maar je telt ergens opnieuw af en dan ga je, yes, dan ga je.'

Bram van Splunteren was bij het eerste concert dat Springsteen in Nederland gaf, in 1975 in de Amsterdamse RAI. Dertig jaar later ziet hij samen met zijn zoon Springsteen op-

nieuw optreden. Springsteen speelt net als dertig jaar geleden het nummer 'For You'. 'Tijdens het nummer probeerde ik niet te laten merken aan mijn zoon, dat ik toch een tikje teleurgesteld was. Dit was niet meer de Bruce van de RAI. Ik had wel begrepen dat hij in de loop der jaren anders was gaan zingen, dat hij zijn stem meer was gaan knijpen, dat hij iets was opgeschoven richting het nasale stemgeluid van Bob Dylan, en bij de nummers van *Devils & Dust* en de meeste andere nummers die hij die avond speelde stoorde me dat niet, maar bij "For You" wel. "For You" hoorde gezongen te worden zoals in de RAI, en niet anders. In Rotterdam bezong hij de jongen die afgewezen wordt door het meisje van zijn dromen, goed en professioneel, maar met gepaste afstand. Dertig jaar geleden in Amsterdam was hij de afgewezen geliefde zelf. Met alle boosheid, en vooral met al het verdriet dat hij die avond in zich voelde was hij volledig getransformeerd tot de jongen die nog één keer probeert het object van zijn liefde voor zich te winnen. "*Cause I've broken all your windows and I've rammed through all your doors/ And you should know that's true.*" Mijn zoon was enthousiast over de Rotterdamse versie van "For You". En ik? Ik besloot te accepteren dat het verleden het verleden is, en dat het onvolwassen is om te vinden dat de hartstochtelijke gevoelens van weleer eeuwig moeten duren.'

Robert Neugarten leert Springsteen, die hij in 1978 voor het eerst live ziet, na jaren van aftakelende interesse, tijdens de Wrecking Ball-tournee eveneens opnieuw waarderen via de beleving van de volgende generatie: zijn dochter. 'Bruce was in topvorm en die kolossale band stond te sprankelen. Julia keek me licht bestraffend aan; hoe had ik zo dom kunnen zijn om te denken dat het niet groots zou worden?'

Het zijn lange relaties, die tussen de schrijvers van deze bundel en de muziek van Springsteen. En zoals dat gaat met lange relaties: de liefde bekoelt wel eens. Van Splunteren: 'En nu, weer tien jaar later, zou je kunnen zeggen dat mijn

nieuw optreden. Springsteen speelt net als dertig jaar geleden het nummer 'For You'. 'Tijdens het nummer probeerde ik niet te laten merken aan mijn zoon, dat ik toch een tikje teleurgesteld was. Dit was niet meer de Bruce van de RAI. Ik had wel begrepen dat hij in de loop der jaren anders was gaan zingen, dat hij zijn stem meer was gaan knijpen, dat hij iets was opgeschoven richting het nasale stemgeluid van Bob Dylan, en bij de nummers van *Devils & Dust* en de meeste andere nummers die hij die avond speelde stoorde me dat niet, maar bij "For You" wel. "For You" hoorde gezongen te worden zoals in de RAI, en niet anders. In Rotterdam bezong hij de jongen die afgewezen wordt door het meisje van zijn dromen, goed en professioneel, maar met gepaste afstand. Dertig jaar geleden in Amsterdam was hij de afgewezen geliefde zelf. Met alle boosheid, en vooral met al het verdriet dat hij die avond in zich voelde was hij volledig getransformeerd tot de jongen die nog één keer probeert het object van zijn liefde voor zich te winnen. "*Cause I've broken all your windows and I've rammed through all your doors/ And you should know that's true.*" Mijn zoon was enthousiast over de Rotterdamse versie van "For You". En ik? Ik besloot te accepteren dat het verleden het verleden is, en dat het onvolwassen is om te vinden dat de hartstochtelijke gevoelens van weleer eeuwig moeten duren.'

Robert Neugarten leert Springsteen, die hij in 1978 voor het eerst live ziet, na jaren van aftakelende interesse, tijdens de Wrecking Ball-tournee eveneens opnieuw waarderen via de beleving van de volgende generatie: zijn dochter. 'Bruce was in topvorm en die kolossale band stond te sprankelen. Julia keek me licht bestraffend aan; hoe had ik zo dom kunnen zijn om te denken dat het niet groots zou worden?'

Het zijn lange relaties, die tussen de schrijvers van deze bundel en de muziek van Springsteen. En zoals dat gaat met lange relaties: de liefde bekoelt wel eens. Van Splunteren: 'En nu, weer tien jaar later, zou je kunnen zeggen dat mijn

lijk aan, een beetje op een manier alsof ze die theorie zojuist zelf had bedacht. Mijn neef vond de muziek “rommelig”. “Ik vraag me af wat er van die liedjes overblijft als je ze akoestisch speelt,” zei hij. Inmiddels was me opgevallen dat hij dat altijd zei als hij een liedje hoorde waarvan hij de structuur niet meteen doorgrondde. Ik herkende er de stem van zijn keyboarddocent in: een beetje zuinig kijkende man, die te slecht speelde voor een professionele carrière, maar goed genoeg om scholieren les te geven.’

Het keerpunt bij Erik van Bruggen was het nummer dat in deze bundel het vaakst wordt genoemd: *The River*. En dan met name de liveversie van *Live 1975-85*, inclusief de lange speech die het nummer inleidt, over zijn militaire dienst. Dolf Jansen: ‘Zijn vader vraagt na een stilte die je kon voelen, of hij naar de keuring is geweest, Bruce antwoordt *yeah*. Zijn vader vraagt hoe het ging, Bruce antwoordt *I failed*. Het is stil, en nog even, en dan zegt zijn vader: *that’s good*. Elke keer dat ik het hoorde, en elke avond dat ik het vertelde kreeg ik een brok in mijn keel. Omdat het gaat over twee mannen die niet met elkaar kunnen praten, maar wel van elkaar houden, denk ik.’

Erik van Bruggen: ‘Ik kreeg kippenvel. Tranen schoten in mijn ogen. Dit ging over mij, mijn ouders die me alleen met argusogen mijn eigen leven lieten leiden. Het ging over het leger, en de keuze waar ik ook voor stond. Bij het invallen van de mondharmonica brak ik. Wat een prachtig ontroerend lied! Mijn vader, immer gelovend in de goedheid van de mens, zat aan de eettafel en bestudeerde de platenhoes en teksten van de *Live 1975-85*-box van Bruce Springsteen. “Wat een mooi verhaal hè, *The River*,” zei hij, “ik heb er gewoon tranen van in mijn ogen!” Een chagrijnig excuus mompelend verdween ik meteen naar boven. Springsteen of all people. Was ik nou echt ontroerd geraakt door die redneck?’

Marcel Peereboom Voller stond voor dezelfde keuze als Van Bruggen: in militaire dienst, of weigeren? Ook bij hem

was Springsteen van grote invloed: ‘Ze konden dan wel zeggen dat het leger een man van je maakte, maar ik geloofde daar geen klap van. Luisteren naar Springsteen die “Independence Day” zong: daar werd je een vent van!’

En zo komen er veel persoonlijke keuzes langs in alle verhalen, keuzes die op de een of andere manier door Bruce Springsteen zijn beïnvloed. Het is Bruce én ik, en letterlijk ook. Annabel Nanninga schrijft over een van de moeilijkste keuzes in haar leven, en de invloed erop van ‘The River’. Marianne Zwagerman beschrijft hoe die twee regels in ‘Dancing in the Dark’ (*‘Man I’m just tired and bored with myself/ Hey there baby I could use just a little help’*) haar een verzoek om hulp hielpen herkennen, waar dat aanvankelijk niet lukte. ‘Gelukkig greep Bruce in. Het draaide niet om mij en mijn onzekerheden. Hier zat een man die hulp nodig had en het aan mij durfde te vragen. Hoe kostbaar is dat?’

Hoe universeel Springsteens teksten tegelijk ook mogen zijn, de ervaring ervan is hoogst persoonlijk, zoveel wordt in veel verhalen duidelijk. Menno Pot: “*It’s a town full of losers and I’m pulling out here to win*”. Dat ging over Joure, zonder enige twijfel, en dat ‘pulling out here to win’ getuigde van een andere, verfrissender kijk op de zaak dan in de kerk van de grunge gebruikelijk was. Een grungeband zou gezongen hebben: “*It’s a town full of losers and I’m gonna die here*”. Triomf was geen optie en niet cool bovendien. Ik háátte Joure, mijn “*town full of losers*”, en telde letterlijk de dagen af tot het moment waarop ik weg zou mogen.’

Peter Zantingh: ‘*The Rising* hielp me elf september te begripen, en daarmee veel meer van wat een achttienjarige staat te wachten. Want wat had ik op dat moment helemaal meegemaakt? Ik was een jongen uit Noord-Holland, ik voetbalde, had vrienden, geen problemen op school, mijn ouders waren niet gescheiden, er lagen geen monsters onder mijn bed. Er was tot die dag nooit eerder een dag geweest dat we op het gras zaten, strafschoppen namen en de mogelijkheid bespraken dat New York bij onze thuiskomst min-

der gebouwen zou hebben dan vóór we van huis weggingen.’

De lengte van al die als hoogst persoonlijk ervaren relaties met Springsteen heeft nog een consequentie, beschrijven Jan Donkers en Jasper Henderson: er zijn verschillende Springsteens voor verschillende levensfasen.

Donkers: ‘Het kenmerk van een groot schrijver, een die je helemaal in je armen hebt gesloten, is dat je telkens terug kunt keren naar zijn werk, uit verschillende fasen van zijn schrijverschap, om je telkens weer te laten verrassen door passages, verhalen, fragmenten die je wilt blijven lezen, of die je over het hoofd hebt gezien een vorige keer. Dat geldt voor mij bij Reve, bij Updike, Roth, Salter, nog wel een paar. De grootsheid van Bruce Springsteen (want dat woord durf ik nu echt wel op te schrijven) is dat ook hij je altijd weer dwingt zijn werk te revalueren.’

Henderson: ‘Ik hield van het verhalende in Springsteens muziek, dat ik later nergens anders vond. Hij is geen melodietjesmaker waar op het laatst ook nog iets van een tekst op moest, hij wil je echt iets vertellen. Ik zou hem niet willen voordragen voor de Nobelprijs voor de Literatuur, maar ‘Thunder Road’, ‘Jungleland’, ‘Racing in the Street’, het zijn allemaal vignettes, piepkleine romans vermomd als een lied van enkele minuten. En beroemd is het intro bij ‘The River’: een verhaal waarin een vader-zoonrelatie helderder en ontroerender wordt verwoord dan in het complete oeuvre van menig Nobelprijswinnaar. Hier in het Goffertpark krijgen we de complete Springsteen: de rocker, de verhalenverteller, de trooster. Hij is de overlever, de laatste grote soloartiest van de vorige eeuw, dat wil zeggen iemand die én nog altijd relevante platen maakt, én bedwelmende live-shows geeft. Geen wonder dat zwermen fans in zijn kielzog over de aarde trekken, op een zogenaamde Brucade. Hier staat iemand die ze door en door kent, die woorden en muziek heeft gegeven aan elk decennium, elke fase van hun leven.’

Niet iedereen kan het aan om alles te aanvaarden dat hoort bij een ouder wordende Springsteen. Zoals de meest tragische en zichtbare consequentie van het voortschrijden der jaren: het ontvallen van bandleden. Gustaaf Peek zag Springsteen zónder Clarence Clemons in 2012 op Pinkpop. ‘Nog enkele maten en dan komt de saxofoonsolo. Dat moet, het nummer heeft die solo nu eenmaal. Ik sta in het publiek, een van die duizenden verlichte stippen, en durf het moment tot die eerste tonen nauwelijks af te wachten. Wat is de Odyssee zonder Polyfemos, het Schotse Loch Ness zonder zijn monster? Dit is de eerste keer dat ik de band met een man minder zie. Ik ben erbij wanneer het lied dat al die jaren zo brutaal gevaarlijk langs de zon had gejaagd zijn vleugels verliest. Rock-’n-roll is niet voor de kruipende mens, maar voor vliegende goden en ik heb natte ogen en wil niet meer luisteren en voor het eerst weet de muziek me niet te troosten.’

Wat is nu het geheim? Van Springsteen, en van alles dat de man kennelijk weet los te maken? In het openingsverhaal van deze bundel doet Jaap Boots een poging dat te ontvouwen, in ‘elf redenen waarom Bruce Springsteen veertig jaar na *Born to Run* nog steeds de baas is’.

Een reden die daar níét in wordt vermeld, is het zo vaak gehoorde argument dat Springsteen zo goed is omdat hij zo ‘echt’ zou zijn. Boots legt uit waarom dit een even begrijpelijk als gesimplificeerd argument is: ‘Rock-’n-roll is acteren. Alle schisma’s op dit punt ten spijt, hoe vaak Richey van de Manic Street Preachers ook ‘4REAL’ in zijn arm kerfde met een roestig scheermes, en hoe ernstig Kurt Cobain het ook allemaal meende en hoe moeilijk Ian Curtis het ook had, rock-’n-roll is niet echt. Het is het uitvoeren van songs op een podium voor een publiek. Songs die de zanger en zijn band al kennen (soms uit-en-te-na). En daarmee is het een vorm van theater. Ik bedoel hiermee niet dat een popconcert (of welk concert dan ook) niet van waarde zou zijn, of onoprecht (of zelfs: nep), maar dat je als je iets uitvoert op

een podium, je op dat moment een rol speelt. De rol van zanger bijvoorbeeld, of gitarist. Gekweld of niet. Vrolijk of melancholiek. Authentiek, oprecht, echt... al deze woorden kunnen in de popmuziek eigenlijk na de eerste uitvoering of de eerste opname het raam uit. Daarna ‘spelen’ de bands, de zangers, de muzikanten de songs. Spelen, het woord zegt het al. De beste popmuzikanten zijn topacteurs van hun eigen oeuvre.

Ook Springsteen is dus een acteur. En een van de beste. Ik ken niemand die beter de oprechte rockheld acteert dan Springsteen. Hij laat zichzelf op het podium met theatrale en muzikale middelen als Totale Mens zien: verbeteren, vrolijk, wanhopig, terneergeslagen, feestelijk, verdrietig, enthousiast, boos, vriendelijk, belerend, grappig, zwak, sterk... er is bijna geen menselijke uitdrukking die Springsteen niet laat zien. Bruce oogt zo gewoon, zo oprecht. Dat is wat wij – soms bewust, maar veel vaker ook onbewust – waarderen. Zo kan hij bijna alles voor iedereen betekenen, en wordt hij zogenaamd een van ons.’

En wat hij voor enkele tientallen Nederlandse, schrijvende liefhebbers precies betekent: dat leggen ze vervolgens zelf uit.

Born to win

JAAP BOOTS

Elf redenen waarom Bruce Springsteen 40 jaar na Born to Run nog steeds de baas is

Met het verschijnen van *Born to Run* (1975) nam Bruce Springsteen wereldwijd een almaar groeiende schare fans in een innige omhelzing, of in een knellende wurggreep – het is maar hoe je het bekijkt. Na *Born to Run* volgde het – in de oren en ogen van deze schrijver althans – ultieme meesterwerk *Darkness on the Edge of Town* en in 1980 werd Springsteen met het dubbelalbum *The River* een wereldster, een positie die hij in 1984 consolideerde met *Born in the U.S.A.* In de jaren daarna zou hij nooit meer zoveel hits scoren als met dat album, maar zijn populariteit blijft tot op heden onverminderd groot.

Ga maar na: Springsteen’s liveshows worden geroemd als de beste op de planeet. De complete Europese pers rukt uit als hij in een Parijs theater komt uitleggen hoe men zijn album *Wrecking Ball* (2012) dient op te vatten, en in Austin, Texas vallen gelouterde journalisten massaal in katzwijm als Springsteen op South by Southwest de *keynote speech* geeft. Als een jonge hond dolt hij de aanwezigen met grappen, grollen en doeltreffende anekdotes. Springsteen mag president Obama ‘huggen’ en als hij niet toert met de E Street Band doet hij even een moppie met U2 op Times Square vanwege World Aids Day.

Het *merk* Springsteen gaat dus nog immer als een speer.

Zijn portret en naam sieren met regelmaat de covers van toonaangevende muziekbladen, er verschijnen serieuze bespiegelingen over zijn werk in opiniebladen, er worden documentaires aan hem gewijd en zijn optredens zijn ondanks de prijzige tickets doorgaans binnen minuten uitverkocht.

En het mag dan met behulp van een straf trimregime en wat cosmetische chirurgie zijn gebeurd, de tijd lijkt op onze held geen vat te hebben. Oké, hij ziet er op zijn 65ste niet meer precies uit als de gespierde rocker met gitaar die in 1980 de hele wereld veroverde, maar veel scheelt het niet.

Hoe komt het dat Springsteen erin slaagt waar tienduizenden andere artiesten hebben gefaald? Hoe komt het dat hij nog steeds een artiest van wereldformaat is, terwijl zoveel eendagsvliegen zich te pletter hebben gevlogen tegen de hete lampen van de roem, en anderen van zijn generatie na een paar albums roemloos ten onder zijn gegaan, rusten op hun lauweren of – zoals The Rolling Stones – zijn veranderd in hun eigen coverband?

Een paar dingen zijn overduidelijk. Om te beginnen is Springsteen – hoe de haters het ook zullen ontkennen – natuurlijk een enorm goede zanger, gitarist, performer en songschrijver. Met een kenmerkende stem, een puike band, een geduchte live-reputatie, een lange hitgeschiedenis en een sluwe manager (Jon Landau). Maar er is meer.

Laten we de elf redenen voor het succes van onze favoriete songsmid eens puntsgewijs uiteenzetten.

1. Werk hard

Om te beginnen is Springsteen natuurlijk de hardst werkende man in de popmuziek. Nou ja, de enige echte, originele en zelfbenoemde *'hardest working man in showbusiness'* was natuurlijk James Brown. Zet *Live at the Apollo* maar eens op. Dan hoor je op kant 1 meteen Browns toenmalige mc Fats Gonder zeggen: *'nationally and internationally known as the hardest working man in show business [...] Mr. Dynamite, the ama-*

zing Mr. Please Please himself, the star of the show, James Brown and The Famous Flames!'

En dan gaat het los, net zoals in die andere soms wel 330 (!) shows per jaar die Brown destijds gaf. Hij werkte zich altijd in het koude zweet, en hield pas op als de mensen buiten zichzelf van de balkons sprongen, zoals beschreven in de onvolprezen James Brown-biografie *The One* van R.J. Smith.

Brown ging met zijn publiek vanaf de start van de show een stilzwijgend maar uniek verbond aan: dat hij hun alles zou geven. Sterker nog: dat hij ze meer zou geven dan waar ze voor gekomen waren. Het publiek zou, net als The Godfather zelf, uitgeput moeten zijn tegen het einde van de show. Niet meer moeten kunnen. Leeg zijn. Extatisch en uitgeput, als na een religieuze of seksuele extase.

Misschien vind je het raar dat ik James Brown erbij haal. Misschien denk je dat er maar heel weinig verband bestaat tussen meneer Springsteen en meneer Dynamiet. Springsteen is namelijk niet zwart. Springsteen kan niet dansen. Springsteen is niet funky, en hij deelt niet al vingerknippend boetes uit aan muzikanten die even uit de maat spelen. De in het oog springende verschillen tussen de blanke Boss en de zwarte Boss zijn talrijk. Maar de overeenkomsten zijn bijna net zo talrijk. Springsteen heeft veel geleerd van James Brown, vertelde hij in de eerder vermelde keynote speech op sxsw. Bruce steekt diens invloeden daar niet onder stoelen of banken. Zo legt hij met gitaar en al uit hoe hij werd geïnspireerd door 'We Gotta Get out of This Place' van The Animals. Bob Dylan, Elvis... allemaal noemt hij ze op. Maar hij steekt ook heel nadrukkelijk een kaars op voor James Brown.

'Toen ik eindelijk – na jarenlang in bars spelen – ging toeren, speelde ik mijn troefkaart uit. We verschroelden de aarde, want dat had ik geleerd van Sam Moore en James Brown.'

En Bruce concludeert: 'James Brown: onderschat. Vandaag de dag, nog steeds. Hij is net zo groot als Elvis en Bob Dylan.'

Springsteen doet nog steeds zijn uiterste best om het voorbeeld van Brown na te volgen. Ook al omdat hij zichzelf als groentje goed in de ogen had gekeken.

‘Ik was een provinciaaltje. Ik was niet stads. Ik was geen bohemien en geen hipster. Ik was hooguit een beetje hippie. Maar verder voelde ik me een gemiddelde gast, met een net iets betere dan gemiddelde gave. Maar als ik me te pletter zou werken...’

Springsteen maakt zijn zin niet af.

Dat zal ik even voor hem doen.

‘Als ik me te pletter zou werken... dan zou er een kans zijn dat mijn rock-’n-rollroom uit zou kunnen komen: een leven in de muziek, van de muziek en met de muziek, met bandgenoten, fans, geld, status, kortom: een carrière.’

Springsteen heeft zich te pletter gewerkt en die rock-’n-rollroom van hem is uitgekomen. Over zijn platen kun je misschien redetwisten, maar als je hem *live* aan het werk ziet kun je bijna nooit zeggen:

‘Mwah. Beetje gemakzuchtig’. Nee. Dan zeg je: hardst werkende man in rock-’n-roll vandaag de dag. Punt. Uit.

2. Wees de witte gospelman

Zoals gezegd: wittere rockers dan Springsteen bestaan bijna niet, lijkt het.

Hij swingt niet, hij beukt.

Zijn muziek is – denk aan zijn aftel-cliché ‘*one! two! three! four!*’ – meestal behoorlijk van dik hout zaagt men planken. Soulfulle shuffles, lome reggae, of stuiterende ritmische patronen zoals in de wereldmuziek, hiphop en r&b zul je bij hem niet of nauwelijks aantreffen. En als hij er wel mee stoeit (zoals in bijvoorbeeld *Rocky Ground* of *Worlds Apart*) komt het altijd over of hij net één video van Michael Jackson teveel bekeken heeft.

Springsteen heeft niet de funk van James Brown, noch de soul van Solomon Burke, de mystiek van Fela Kuti of de lichtvoetigheid van Sam Cooke. Bovendien speelt hij niet of nauwelijks met seksualiteit zoals een Prince en een Marvin Gaye.

Maar vergis je niet. Er zit een heleboel soul in zijn shows. Springsteen zingt (schor, rauw, *over the top*, emotioneel) op een manier die ontleend is aan vroege gospel en rhythm & blues. Een van Springsteens unieke sellingpoints is het spelen van rock met de insteek van een soulman. Hij leidt zijn shows alsof het kerkdiensten voor ongelovigen zijn. Als een Amerikaanse gospelprediker. In wezen maakt hij muziek voor witte mensen die graag een beetje zwart zouden zijn. Die zich ook wel eens willen verliezen in een gospelshow met harde muziek, veel licht, en mooi opbloeiende broederschap en saamhorigheid. In een extase, die aan het religieuze grenst.

3. Wees de man met het plan

Een bedrieglijk simpel vak, popmuzikant.

Ik kan erover meepraten, echt: *anyone can do it*. Dat wil zeggen, iedereen kan eraan beginnen. Er een goed eind aan breien, of een hele trui – dat is minder mensen gegeven.

Het begin is makkelijk. Vroeger ging je op zoek naar een goedkope gitaar, een boekje met akkoorden of een vriend die je op weg kon helpen en dan kon je na enig oefenen bij het kampvuur ‘Blowing in the Wind’, ‘Gloria’, ‘La Bamba’ en ‘Twist and Shout’ spelen. Tegenwoordig is het internet vergeven van de schema’s, *tabs* en instructievideo’s waar je tot op de laatste *septime* wordt uitgelegd hoe je niet alleen de hits van de dag maar ook die hele moeilijke nummers van Frank Zappa kunt leren spelen. De teksten van je favoriete songs alsmede de muziek: alles is overal gratis vandaan te trekken. Voeg daar de talentenjachten aan toe waarmee de commerciële televisie ons sinds een jaar of tien mee overspoelt en je ziet het letterlijk voor je; iedereen kan het. Die suffe nerd uit 3B blijkt op een klassenavond ineens alle hits van de Kings of Leon perfect na te kunnen spelen en je buurmeisje verandert op tv voor je ogen in Beyoncé.

Toch is één ding niet of nauwelijks veranderd: het lukt slechts weinigen om in de popmuziek een artistiek c.q. commercieel bevredigende carrière van lange duur van de